

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ГУМАНІТАРНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Р І Ш Е Н Н Я

16.02.2022 року

**Про інформацію Рахункової палати України
щодо результатів аудиту
ефективності використання коштів державного бюджету на надання одноразової
натуральної допомоги «паунок малюка»**

Заслухавши та обговоривши інформацію Рахункової палати України про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на надання одноразової натуральної допомоги «паунок малюка», Комітет зазначає наступне.

Виплата одноразової натуральної допомоги «паунок малюка» здійснюється в Україні з 1 вересня 2018 року.

З вересня 2018 року по жовтень 2020 року питання виплати такої допомоги було врегульовано:

- постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації пілотного проекту із соціального захисту сімей з дітьми та підтримки розвитку відповідального батьківства» від 30.05.2018 № 427;
- постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації пілотного проекту із надання при народженні дитини одноразової натуральної допомоги “паунок малюка” від 20 червня 2018 року № 512;
- постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення дитини при народженні одноразовою натуральною допомогою “паунок малюка” від 30.03.2020 року № 172;
- постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації пілотного проекту з монетизації одноразової натуральної допомоги “паунок малюка” від 29.07.2020 № 744;
- наказом Міністерства соціальної політики України «Деякі питання надання одноразової натуральної допомоги «паунок малюка» при народженні дитини» від 17.07.2018 року № 1025.

Відповідно до зазначених постанов надання при народженні дитини одноразової натуральної допомоги “паунок малюка” здійснювалось в межах державної допомоги сім’ям з дітьми. Розмір вартості одноразової натуральної допомоги “паунок малюка” був встановлений на рівні не більш як 5 тисяч гривень.

3 жовтня 2020 року питання виплати одноразової натуральної допомоги "пакунок малюка" врегульовано:

- Законом України "Про державну допомогу сім'ям з дітьми" (з урахуванням змін, внесених законами України «Про внесення змін до Закону України "Про державну допомогу сім'ям з дітьми" щодо надання при народженні дитини одноразової натуральної допомоги "пакунок малюка" від 30 вересня 2020 року № 930, «Про внесення змін до Закону України "Про державну допомогу сім'ям з дітьми" щодо надання допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами та ефективного використання бюджетних коштів при фінансуванні одноразової натуральної допомоги "пакунок малюка" від 30 березня 2021 року № 1359);

- постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання при народженні дитини одноразової натуральної допомоги "пакунок малюка" від 25.11.2020 року № 1180.

Законом України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» передбачено наступне:

- одноразова натуральна допомога "пакунок малюка" є безповоротною адресною соціальною допомогою сім'ям, в яких народилася живонароджена дитина, а в разі відсутності обох батьків - родичам, які у встановленому законом порядку забирають дитину з пологового будинку або з іншого закладу охорони здоров'я, усиновлювачам, патронатним вихователям, прийомним батькам, батькам-вихователям, опікунам новонародженої дитини;

- вартість одноразової натуральної допомоги "пакунок малюка" становить три розміри прожиткового мінімуму для дітей віком до 6 років, встановленого законом на дату оголошення про проведення конкурентних процедур закупівель;

- тимчасово, до 31 грудня 2020 року, закупівля товарів для комплектування одноразової натуральної допомоги "пакунок малюка" організовується та здійснюється через Управління Організації Об'єднаних Націй з обслуговування проектів (ЮНОПС) у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України згідно з Меморандумом про взаєморозуміння між Урядом України та Управлінням Організації Об'єднаних Націй з обслуговування проектів (ЮНОПС) і Дитячим фондом Організації Об'єднаних Націй у сфері соціального захисту сімей з дітьми та підтримки розвитку відповідального батьківства (ЮНІСЕФ);

- з 1 січня 2021 року закупівля товарів для комплектування одноразової натуральної допомоги "пакунок малюка" здійснюється відповідно до Закону України "Про публічні закупівлі";

- комплектування одноразової натуральної допомоги "пакунок малюка" здійснюється згідно з переліком дитячих товарів, затвердженим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері соціального захисту;

- з 1 липня 2021 року надано право обирати між отриманням натуральної допомоги «пакунок малюка» чи грошової компенсації замість натуральної форми такої допомоги.

ІНФОРМАЦІЯ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АУДИТУ

За інформацією Рахункової палати, запровадження з 1 вересня 2018 року надання при народженні дитини одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка», стало одним із заходів реалізації Державної соціальної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року в частині розбудови ефективної системи захисту прав та інтересів дитини на рівні територіальної громади в умовах децентралізації та прикладом максимально наближеної до громадян соціальної адресної цільової допомоги, розрахованої на підтримку сімей із новонародженими дітьми. Зокрема, спрямування з державного бюджету у 2018-2020 роках 2544,4 млн грн дало можливість придбати 587 441 «пакунок малюка» та виплатити грошову компенсацію вартості такого пакунка на 83 277 новонароджених дітей.

Водночас аудит використання бюджетних коштів на реалізацію зазначеного проекту виявив те, що рішення центральних та місцевих органів виконавчої влади не забезпечили ефективного використання коштів державного бюджету.

Єдиним джерелом фінансування проектів, що фінансуються за рахунок міжнародної

технічної допомоги, в частині забезпечення «пакунок малюка» за весь період, охоплений аудитом, були бюджетні кошти:

у 2018—2019 роках — кошти місцевих бюджетів, що надійшли з державного бюджету у вигляді субвенції за КПКВК 3511340;

у 2020 році - кошти державного бюджету за КПКВК 2501030.

Із загального обсягу спрямованих з державного бюджету коштів на надання одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка» та виплату грошової компенсації в сумі 2 544,4 млн грн, використання 2 128,0 млн грн (84 відс. загального обсягу) здійснювалося без забезпечення прозорої системи закупівлі та в неконкурентний спосіб.

За цих умов і обставин 129,6 млн грн, або 6 відс. загального обсягу видатків втрачено, чим заподіяно матеріальної шкоди (збитків) територіальним громадам (83,8 млн грн) і державі (45,8 млн грн).

Довідково:

При реалізації двох проектів міжнародної технічної допомоги «Забезпечення соціального захисту та відповідального батьківства в Україні» від 20.08.2018 № 3919 та «Сприяння захисту сімей з дітьми та підтримки розвитку відповідального батьківства» від 06.01.2021 № 4628 державою у 2018-2020 роках не отримано згідно з Порядком залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 № 153, на безоплатній та безповоротній основі послуг, робіт чи фінансових ресурсів на забезпечення «пакунками малюка». Це свідчить про ненадання міжнародної технічної допомоги Україні від Управління Організації Об'єднаних Націй з обслуговування проектів (далі — ЮНОПС) (донора) в рамках зареєстрованих проектів та, як наслідок, застосування особливих умов закупівлі та використання бюджетних коштів у порядку співфінансування всупереч вимогам законодавства України.

Нормативна база щодо порядку залучення міжнародної технічної допомоги, використання коштів на закупівлю «пакунок малюка» і виплату грошової компенсації вартості такого пакунок має суттєві прогалини та потребує врегулювання низки питань для запобігання неефективному використанню бюджетних коштів. Так, зокрема:

1) Порядок залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 року № 153 не визначає умов співфінансування з інших джерел проекту міжнародної технічної допомоги, його частку у кошторисній вартості проекту міжнародної технічної допомоги та джерела походження такого співфінансування;

2) Порядок та умови реалізації пілотного проекту «Монетизація одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка» у 2020-2021 роках, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 № 744, не визначають механізму проведення перевірки цільового використання грошової компенсації вартості одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка»;

3) Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання при народженні дитини одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25.11.2020 № 1180, не передбачає завчасної закупівлі «пакунок малюка» з метою створення резерву для безперебійного забезпечення одноразовою натуральною допомогою, що не враховує кращого міжнародного досвіду з реалізації подібних проектів і створює додаткові управлінські ризики, ризики неефективного використання бюджетних коштів, а також порушення законних прав отримувачів.

Унаслідок незабезпечення Міністерством соціальної політики України об'єктивного визначення розміру одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка» надлишково перераховано кошти на рахунок міжнародної прибуткової організації (ЮНОПС).

Визначену в постанові Кабінету Міністрів України від 20.06.2018 № 512 вартість одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка» в розмірі не більш як 5 тис грн

належними розрахунками Міністерства соціальної політики України не обґрунтовано, що підтверджено аудитом. Це призвело до визначення структурними підрозділами з питань соціального захисту населення обласних державних адміністрацій та Київської міської державної адміністрації при укладанні з ЮНОПС проектних угод сум фінансування в обсягах, які перевищують реальну (фактичну) вартість таких пакунків, яка становила від 2534,85 до 4139,6 грн у різні проміжки часу в межах періоду, охопленого аудитом.

Наслідком зазначеного стало:

- перерахування (авансування) департаментами соціального захисту населення обласних державних адміністрацій (крім Донецької області, яка обґрунтувала відмову від підписання проектної угоди невідповідністю її нормам законодавства) та Київської міської державної адміністрації на рахунок ЮНОПС коштів субвенції у розмірі більшому, ніж необхідно для забезпечення «пакунками малюка» на період з 1 вересня 2018 року по 31 грудня 2019 року, що призвело до утворення залишків невикористаних ЮНОПС коштів у сумі 24,4 млн грн, які більше року знаходились на рахунках цієї організації без використання і були повернені лише після 31.07.2021;

- збільшення обсягів поставок «пакунка малюка» щонайменше на 20 відс., або 119 810 од. на суму 394,3 млн грн;

- продовження термінів дії проектних угод у деяких регіонах з 31.12.2019 до 31.10.2020, коли вже діяв інший порядок закупівлі пакунків.

Невідповідність переліку дитячих товарів для комплектування реальній потребі призвели до вимушених неодноразових його змін та видачі пакунків, наповненість яких не відповідала чинному на момент видачі переліку (за 2018-2020 роки чотири рази вносилися зміни до Переліку дитячих товарів для комплектування одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка» при народженні дитини, затвердженого наказом Мінсоцполітики від 17.07.2018 № 1025): асортимент розширено з 25 до 35 найменувань, а кількість предметів з 30 до 91 од., тобто в понад три рази).

Внаслідок ухвалення неефективних управлінських рішень при визначенні порядку використання коштів державного бюджету на закупівлю «пакунка малюка» та незабезпечення дієвого внутрішнього контролю розпорядників бюджетних коштів (структурних підрозділів з питань соціального захисту населення облдержадміністрацій та Київської міськдержадміністрації, Міністерства соціальної політики України) за їх використанням, безпідставно здійснено додаткові витрати на оплату послуг з управління проектами міжнародної технічної допомоги міжнародною прибутковою організацією на закупівлю «пакунка малюка», що призвело до втрат коштів місцевих і державного бюджетів та заподіяння матеріальної шкоди (збитків) територіальним громадам і державі, а саме:

- у результаті реалізації структурними підрозділами з питань соціального захисту населення обласних державних адміністрацій (крім Донецької) та Київської міської державної адміністрації постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації пілотного проекту із надання при народженні дитини одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка» від 20 червня 2018 року № 512 та сплати виконавцеві (ЮНОПС) відповідно до укладених проектних угод за послуги з реалізації проекту міжнародної технічної допомоги «Забезпечення соціального захисту та відповідального батьківства в Україні» в розмірі 4,5 відс. з державного бюджету за рахунок коштів субвенції, додатково витрачено 83,8 млн грн, що призвело до втрат коштів місцевих бюджетів і заподіяння матеріальної шкоди (збитків) територіальним громадам на цю суму;

- внаслідок прийняття Міністерством соціальної політики України від ЮНОПС звіту про закупівлю «пакунків малюка» та відображення в бухгалтерському обліку суми вартості «пакунків малюка», які фактично ЮНОПС не придбано (не створено зобов'язань для закупівлі товарів), Міністерством не отримано в порядку повернення від ЮНОПС у січні 2021

року коштів на суму **45,5 млн грн**, що призвело до втрат коштів державного бюджету та заподіяння матеріальної шкоди (збитків) державі на цю суму;

- внаслідок незабезпечення Міністерством соціальної політики України належного контролю за станом виконання ЮНОПС умов проектної угоди щодо закупівлі «пакунків малюка», **ЮНОПС придбано за рахунок коштів державного бюджету на 69 пакунків більше**, ніж передбачено угодою, поставку яких в регіони графіком не передбачено та фактично не здійснено, що призвело до втрат коштів державного бюджету та заподіяння матеріальної шкоди (збитків) державі на суму **0,3 млн гривень**.

У цілому рівень забезпечення отримувачів «пакунком малюка» та грошовою компенсацією вартості такого пакунка на дітей, які народилися з вересня 2018 року по грудень 2020 року, є високим і становить **94 відсотки**. Водночас виявлено численні факти порушення законних прав громадян через неотримання з незалежних від них причин «пакунка малюка».

Так, **124,3 тис. осіб**, діти яких народилися з вересня 2018 року по грудень 2020 року, взагалі не отримали такої допомоги з державного бюджету, що пов'язано, зокрема, з тим, що видача пакунків на дітей, народжених з 24 жовтня до 31 грудня 2020 року, мала здійснюватися протягом січня-березня 2021 року (аудит завершено в Міністерстві соціальної політики України 15.03.2021). Ще **14,7 тис. дітей**, народжених у Донецькій області, отримували грошову компенсацію у розмірі 3250 грн за рахунок обласного, а не державного бюджету, через офіційну відмову облдержадміністрації від укладання проектної угоди з ЮНОПС.

Крім того, **більше 90 тис. батьків дітей, народжених протягом січня-квітня 2021 року, з початку року взагалі не отримали такої допомоги**, оскільки закупівля «пакунка малюка» ще не відбулася, що створює ризики подальшого неефективного використання бюджетних коштів і порушення прав отримувачів допомоги.

Станом на 16 лютого 2022 року до Комітету надійшла інформація від Рахункової палати (лист від 19.01.2022 року № 18-107) та Міністерства соціальної політики України (лист від 21.01.2022 року № 893/0/2-22/57) щодо стану розрахунку Управління Організації Об'єднаних Націй з обслуговування проектів (ЮНОПС) з державним бюджетом.

За повідомленням Рахункової Палати під час контрольного заходу встановлено, що Міністерство соціальної політики України відповідно до Проектної угоди від 30.12.2020 перерахувало на рахунок Управління Організації Об'єднаних Націй з обслуговування проектів (далі - ЮНОПС) **284 870 853,0 грн** на комплектування, доставку та розвантаження 49431 од. одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка». Сума фінансування становила **5763 грн** за один «пакунок малюка».

За даними офіційного порталу закупівель системи ООН (UNGM) ЮНОПС, за результатами процедури закупівлі укладено контракти з ТОВ «Скай Трейд Україна» на комплектування, доставку та розвантаження **49500 «пакунків малюка»** загалом на **239 321 115,0 гривні**. Сума фінансування становила **4834,77 грн** за один «пакунок малюка».

Отже, різниця між сумою укладених ЮНОПС з ТОВ «Скай Трейд Україна» контрактів на комплектування, доставку та розвантаження «пакунка малюка» та сумою фінансування з державного бюджету таких видатків - **45 549 738,0 гривні**.

ЮНОПС офіційно повідомило Мінсоцполітики (лист від 05.01.2021 UNOPS/01-2021/281), що закупило товари для комплектування 49431 одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка» на загальну суму **284 870 853,00 грн**, що включає вартість продукції, витрати на логістику та реалізацію проекту, тобто ЮНОПС подало недостовірну інформацію враховуючи суми укладених контрактів, а Мінсоцполітики не перевірило її достовірності та подало у звітності Секретаріату Кабінету Міністрів України.

Мінсоцполітики листом від 29.12.2021 №21857/2-21/57 повідомило Рахункову палату: загальна вартість 49431 «пакунка малюка» з урахуванням доставки, за даними остаточного описового звіту ЮНОПС за проектом «Підтримка соціального захисту та

відповідального батьківства в Україні», становила 251 254 768,39 грн (перший етап - 5052,33 грн, другий етап - 5107,69 гривень). Невикористані 33 616 084,61 грн ЮНОПС повернено 29.12.2021 на рахунок Мінсоцполітики.

Таким чином, інформація щодо вартості «пакунка малюка» з доставкою, яка надана ЮНОПС, не відповідає витратам за укладеними контрактами з ТОВ «Скай Трейд Україна».

Отже, ЮНОПС повернено на рахунок Мінсоцполітики лише частину коштів, а 11933653,39 грн не повернено та відображено у звіті як кошти, використані на комплектування і доставку, при цьому сума контрактів менша, що підтверджено офіційними документами та аудитом.

За повідомлення Офісу Генерального прокурора за результатами розгляду матеріалів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету щодо надання одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка» у Міністерстві соціальної політики України Офісом Генерального прокурора внесено відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та зареєстровано кримінальне провадження № 42021000000001340 за частиною п'ятою статті 191 Кримінального кодексу України за фактом розтрата посадовими особами Кабінету Міністрів України та Міністерства соціальної політики України бюджетних коштів шляхом зловживання своїм службовим становищем, вчиненої за попередньою змовою групою осіб в особливо великому розмірі.

Постановою прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури підслідність у вказаному кримінальному провадженні № 42021000000001340 за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст.367 Кримінального кодексу України, визначено за слідчими слідчого управління Головного управління Національної поліції у м. Києві.

За повідомленням Національного антикорупційного бюро України у матеріалах Звіту Рахункової палати «Про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на надання одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка» та доданих до нього документів відсутні достатні дані, які б свідчили про наявність у діях службових осіб Кабінету Міністрів України, Міністерства соціальної політики України тощо ознак складу кримінального правопорушення, яке відповідно до частини п'ятої статті 216 Кримінального процесуального кодексу України відноситься до підслідності Національного бюро.

Беручи до уваги викладене та результати обговорення, **Комітет вирішив:**

1 Інформацію Рахункової палати України про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на надання одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка» взяти до відома.

2. Звернутись до Кабінету Міністрів України з вимогою опрацювати питання щодо:

- законодавчого врегулювання правових та економічних засад планування, залучення і використання міжнародної технічної допомоги, зокрема, шляхом внесення до Верховної Ради України відповідного законопроекту, а також внесення відповідних змін до Порядку залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 № 153, щодо передбачення умов для співфінансування з інших джерел проекту міжнародної технічної допомоги, його частки у кошторисній вартості проекту міжнародної технічної допомоги та визначення джерел походження такого співфінансування;

- визначення періодичності та механізму проведення перевірок цільового використання грошової компенсації вартості одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка»;

- створення резерву з метою безперебійного та своєчасного забезпечення отримувачів при народженні дітей натуральною допомогою «пакунок малюка»;

- визначення періодичності актуалізації та вичерпності переліку дитячих товарів для комплектування «пакунка малюка», запровадження механізму повернення «пакунка малюка» у разі його неповної комплектації.

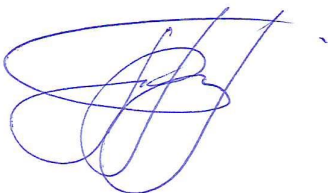
- запровадження державних регульованих цін на дитячі товари, які закупаються в рамках реалізації пілотного проекту «Монетизація одноразової натуральної допомоги «паунок малюка», для унеможливлення значної диференціації цін у роздрібній мережі.

3. Звернутись до керівництва Головного управління Національної поліції в м. Києві з проханням взяти під особистий контроль кримінальне провадження № 42021000000001340 за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст.367 Кримінального кодексу України та повідомити Комітет про стан його розгляду;

4. Звернутись до Національного антикорупційного бюро України з проханням надати інформацію щодо стану розгляду Національним антикорупційним бюро України матеріалів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на надання одноразової натуральної допомоги «паунок малюка».

5. Контроль за виконанням Рішення щодо результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на надання одноразової натуральної допомоги «паунок малюка» покласти на Підкомітет у справах сім'ї та дітей Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики.

Голова Комітету

Микита ПОТУРАЄВ